

เทศน์เช้า วันที่ ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๗

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาคิด เวลาหากันนะมันหากันคนละเรื่องนะ เวลาโลกเขาจะหาเป็นวัตถุ สิ่งที่เป็นวัตถุ ว่าเป็นวิทยาศาสตร์ๆ วิทยาศาสตร์มันก็เคลื่อนไป เห็นใหม่ การสูญพันธุ์ของโลก ดูทางวิทยาศาสตร์ การสูญพันธุ์ของโลกมา ๕-๖ หนแล้วใช่ไหม การสูญพันธุ์ของมัน เวลาโลกเปลี่ยนแปลงหนหนึ่ง การสูญพันธุ์ของสิ่งมีชีวิตไป แต่เดิมเลยสี่ร้อยกว่าล้านปีที่แล้ว สัตว์บกแทบไม่มี มีแต่สัตว์น้ำ แล้วมันสูญพันธุ์กันมาเป็นครั้งเป็นคราว การสูญพันธุ์ครั้งที่ ๕ นะ แล้วปัจจุบันนี้ต่อไปนี่ก็จะเป็นการสูญพันธุ์แบบสิ่งแวดล้อม มนุษย์ทำกับมนุษย์ สิ่งมีชีวิตทำสิ่งมีชีวิต แต่ก่อนการสูญพันธุ์ของโลกเกิดจากทางดวงดาว ทางอุกกาบาตมันชนโลก ความเปลี่ยนแปลงของอากาศ นี่จักรวาลเป็นอย่างนั้น

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก โลกนี้เป็นอนิจจัง สิ่งนี้มีอยู่อย่างนี้แล้วแปรสภาพไปตลอดไป สสารทุกอย่างมีอยู่ รวมตัวขึ้นมาเมื่อไหร่ รวมตัวเกาะกลุ่มกันก็เป็นดวงดาว เวลามันหมดชีวิตไป ดวงดาวมันยังมีชีวิตของมันนะ เวลาเราพิสูจน์กัน ดาวอังคารมีน้ำหรือไม่มีน้ำ มีสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีสิ่งมีชีวิต นี่การพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ แต่ถ้าการพิสูจน์ทางจิตละ

เวลาจิตมันเกิดมันตาย สิ่งของมันตายไป เวลาเราตายไป ตายจากมนุษย์ แต่ใจไม่เคยตาย สิ่งที่ไม่เคยตายมันก็จะไปเกิดของมันใหม่ สิ่งที่เกิดของมันใหม่ สิ่งนี้มันเป็นเรื่องของหัวใจ มันเป็นสิ่งมีชีวิต ดังนั้นความรู้สึกมันถึงเป็นชีวิต มันถึงเกิดดับ เวลามีความสุข มีความสุขพอสมควร “พอสมควร” เพราะมันเป็นอามิส มันเป็นสิ่งที่ว่าต้องมีการสัมผัสกัน มีการตอบสนองกัน สิ่งตอบสนองคือความพอใจใจ ทัศนหาความทะยานอยากเราต้องการสิ่งใด

อย่างเช่นบุญกุศลนี้ก็เหมือนกัน เราอยากทำบุญมาก มีคนศรัทธา เราอยู่กับหลวงพ่อ เราเห็นกับตาเลยนะ มาจากนครสวรรค์ หลวงตาเวลาท่านทำความสะอาด กระโถนท่าน ท่านทำความสะอาด ท่านบ้วนปากทุกอย่าง เขาศรัทธามากนะ เขาสามารถยกกระโถนนี้ขึ้นดื่มได้เลย กระโถน

นั่นมีแต่เสลดคนะ มีแต่สิ่งที่หลวงตาทำความสะอาด เขายกดื่มได้ ถ้าคนมีศรัทธาเขาทำได้ขนาดนั้น
นี่ศรัทธาความเชื่อ

ถ้ามีศรัทธาความเชื่อ ศรัทธาแก้กิเลสได้ไหม? ศรัทธาแก้กิเลสไม่ได้ ต้องใช้ปัญญา แต่
ปัญญาจะเกิดขึ้นมาถ้าเราไม่มีศรัทธาเลย เหมือนกับคนนอนหลับนะ เราสงสารมาก คนนี้คนนอน
หลับ คนนี้เป็นคนมีความทุกข์ความยาก เราจะป้อนอาหารเขา เราป้อนอาหารคนนอนหลับได้ไหม
คนนอนหลับ เราป้อนอาหารไปสลักตายนะ

จิตที่มันปิด จิตที่ไม่ต้องการ มันปิดของมัน สิ่งที่มีชีวิตมันก็ปิดของมันได้ มันถึงจะต้องมี
ศรัทธาความเชื่อ ถ้าศรัทธาความเชื่อ มันจะเปิดมันจะหงายขึ้นมา สิ่งที่ยังขยับขึ้นมาแล้ว หงายขึ้นมา
มันจะรองรับอะไรล่ะ ถ้ารองรับฝนพิษ รองรับฝนที่เป็นกรด ฝนนั้นใช้ไม่ได้ ถ้ารองรับน้ำฝนที่
เป็นสิ่งที่สะอาดบริสุทธิ์ เห็นไหม เวลาความเชื่อ ถึงต้องมีปัญญาตรงนี้ ปัญญาที่ว่าถ้าธรรมนั้น
แสดงออกมา มันเป็นฝนกรด มันเป็นธรรมที่ว่ามันมีตัวตนของมัน มันมีสิ่งที่ว่าเขาต้องการหา
ผลประโยชน์ของเขา สิ่งนั้นเป็นเรื่องของฝนเป็นกรด แต่ถ้าเป็นฝนที่มันเป็นน้ำสะอาด ฝนที่
บริสุทธิ์ มันจะดำรงชีวิตได้ แต่มันต้องเกิดจากความหงายภาชนะของเราขึ้นมา ถ้าภาชนะเราหงาย
ขึ้นมา แล้วเรารับสภาพธรรมอันนั้นจะเป็นประโยชน์กับเรา เป็นประโยชน์

ถ้าภาชนะนั้นหงายขึ้นมา ฝนตกขึ้นมา แล้วเราไม่ใช้น้ำฝนนั้น น้ำฝนนั้นก็ระเหยไป น้ำฝน
นั้นก็แห้งไปโดยธรรมชาติของเขา ธรรมนี้มีอยู่สภาวะแบบนี้ สิ่งที่เป็นฝนมันมีชีวิตไหม? มันไม่มี
ชีวิตเลย ไม่มีชีวิต แต่เราสามารถรองรับมันได้ แต่หัวใจมันสำคัญกว่านั้นนะ ถ้ามันมีศรัทธาความ
เชื่อขึ้นมา เรามีศรัทธา เราทำบุญกุศลนี้เป็นอมิส มันเกิดตายเพราะมันขยับเคลื่อนนะ เพราะเราทำ
คุณงามความดี เรามีความสุขใช่ไหม คนที่มีความสุข คนที่มีความพอใจ อยู่ที่ไหนมันก็มีความสุข
คนที่อึดอัดขาดแคลน เขาเกิดมาอึดอัดขาดแคลนเหมือนกัน

คนเหมือนกัน เกิดมาเหมือนกัน แม้แต่เกิดมาในท้องพ่อแม่เดียวกันก็ไม่เหมือนกัน ไม่
เหมือนกันตั้งแต่โอกาส ไม่เหมือนกันตั้งแต่กาลเวลา ไม่เหมือนกัน เห็นไหม ลูกคนแรกเกิดมา พ่อ
แม่จะห่อมาก พ่อแม่จะรักมาก ลูกคนแรกนี้จะห่อมาก แล้วลูกคนต่อๆ ไปล่ะ ก็รักเหมือนกัน แต่
ความผูกพันของพ่อแม่ต่างกันแล้ว ความต่างกันนี้ต่างกันนะ แล้วโอกาสวาสนาก็ต่างกัน จิตดวง
ตายเกิดๆ มันเป็นสภาวะแบบนั้น นี้อามิส สิ่งที่ทำบุญกุศลแล้วพาตรงนี้ไปเกิด นี่เป็นธรรมของ
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ถ้าปัญญามันเกิดขึ้นมาละ

ปัญญามันชำระการเกิด คือพลังงานที่ขับเคลื่อน พลังงานที่บริสุทธิ์ พลังงานที่สะอาด พลังงานที่ไม่เคลื่อนที่ พลังงานที่ไม่เคลื่อนที่คือใจดวงนี้ไง สสารคือธาตุรู้ ธาตุรู้นี้มีอยู่ เราจะปฏิเสธธาตุรู้ไม่ได้ เราจะเกิดจะตายก็แล้วแต่ ตายไปแล้วธาตุรู้ก็มีอยู่ เพราะมันเคลื่อนจากนี้ไปเป็นสถานะ เหมือนกับที่ว่าเราอยู่ในบ้านของเรา ถ้าเราอยู่ในบ้านของเรา เรามีบ้าน แล้วเราอยู่ในบ้านของเรา เราเจ็บไข้ได้ป่วย บ้านคือว่าบ้านมันผุมันพังขึ้นมา เราเจ็บไข้ได้ป่วย ถ้าเราทุกข์เราร้อน เราต้องอาบน้ำ เราต้องอยู่ในห้องแอร์ เพื่อจะให้ร่างกายนี้มีความสุข บ้านเวลามันซ่อมแซม มันชำรุดทรุดโทรมไป เหมือนร่างกาย เวลาหัวใจของเรา หัวใจของเราคือตัวเรา เราต้องหาที่อยู่อาศัย หาที่ร่มเย็นเป็นสุข

เวลามันทุกข์มันร้อนในหัวใจ มันก็เหมือนกับร่างกายเรานี้ เวลามันเจ็บไข้ได้ป่วย มันก็เหมือนกับบ้านนี้ เห็นไหม ธาตุ ๔ เป็นอย่างนั้น แล้วธาตุเวลามันเคลื่อนออกไป คนจะตาย เราก้าวออกจากบ้าน เหมือนจิตที่เคลื่อนออกไปจากใจ จิตนี้ใจนี้เคลื่อนออกไปจากกาย เวลามันเคลื่อนออกไปจากกาย ถ้ามีสติอยู่มันจะเห็นตลอด มันจะรู้ตลอด มันเห็นการเคลื่อนไป เห็นการเป็นไปของมัน

คนจะเกิดจะตายขนาดไหนเราไม่รู้ตัวหรือกว่าเราจะเกิดจะตายขนาดไหน แต่ผู้ที่มีปัญญา ผู้ที่มีสติเป็นอัตโนมัติ เห็นนะ เห็นจิตที่มันเคลื่อนออกไป เห็นความพอใจของมัน เวลามันกระเพื่อมออกไป เสวยอารมณ์ เวลาธรรมกระเพื่อม เวลาธรรมความรับรู้อารมณ์มันกระเพื่อมออกไปมันเสวยอารมณ์ แต่เวลามันจะตายละ นี่มันหุดตัวเข้ามา หุดตัวเข้ามาแล้วมันจะเดินออกจากบ้านนี้ไป ถ้าจิตเดินออกจากบ้านนี้ไป ถ้าสติมันควบคุมอยู่นะ มันจะไปเกิดที่ไหน มันไม่เกิดที่ไหนเลย

แต่เวลาที่เขาเกิดเขาตายกันนี้ เวลาเราออกจากบ้านไปนะ มันออกไปด้วยความพลayout ออกไปด้วยพลังขับเคลื่อนของบุญและบาปอกุศล ไม่รู้ว่าเกิดตายที่ไหน เวลาจะตายขึ้นมาก็กังวลไปหมดเลย สมบัติของเรา ลูกของเราเมียของเรา สมบัติของเราต่างๆ มันไปกังวลคนอื่น มันไม่เห็นตัวมันเองหรือ มันไม่เคยเห็นตัวมันเองเลย มันไม่เคยเห็นสภาวะของมันเลย แล้วมันก็สงสัยทุกอย่างไปทั้งหมดเลย สงสัยไปว่ามีหรือไม่มี ทั้งๆ ที่ตัวมันเองเป็นนะ ตัวมันเองมีความทุกข์ ตัวมันเองขับเคลื่อนอยู่ แต่มันก็ไม่เห็นตัวมันเอง เพราะตัวสภาวะจิตนี้โดนชั้นจักรอบคลุมอยู่ ชั้นนี้คือความคิดมันครอบคลุมอยู่

ความคิดไม่ใช่เรา ความคิดจรมา ถ้าความคิดเป็นเรา ทำไมเวลาเราคิดได้ เราคิดได้ชัดเจน
มากมาย แต่เวลาเราลืมมันไปไหนล่ะ แล้วเดี๋ยวก็คิดได้อีก เกิดได้อีก อันนี้มันเป็นธรรมชาติ มัน
เป็นสิ่งที่มันเป็นสภาวะอันนี้ของมนุษย์ ของใจดวงนี้ ใจดวงนี้มีโปรแกรม มีข้อมูลของมัน เพราะ
มันคิดกันได้ของมันอย่างนั้น นี่คือขั้น ๕ ขั้น ๕ กับจิต จิตดวงนี้ แล้วเวลาโปรแกรมอย่างนี้มัน
เคลื่อนไป เห็นใหม่

พระนาทิตะเดินจงกรมอยู่ในป่า เขามีความสุขมาก เขามีความรุ่มเย็นเป็นสุข เขาไปเที่ยว
กัน เขาไปมหรสพไป นี่ความคิดของโลก ว่าการไปมหรสพสมโภชนี้เป็นความสุข แต่ถ้าผู้มี
ธรรมนะ ถือพรหมจรรย์ เห็นใหม่ ศิลอันบริสุทธิ์ ไม่ดูการละเล่นการฟ้อนรำ เราไม่ต้องไปกับเขา
การขับเคลื่อนไป การขับรถขับรา การไปมหรสพมันต้องใช้พลังงานทั้งหมดใช้ใหม่ พลังงานนี้
เพราะเราเข้าใจว่าเป็นสุข เราถึงว่ามันเป็นสุข เราถึงมีความพอใจ นี่ของโลกเขาว่าเขาไปเที่ยวกันมี
ความสุข พระนาทิตะเขาคิดอย่างนั้น เพราะพระนาทิตะยังมีกิเลสอยู่ แต่เวลาคิดขึ้นไป เทวดามา
ยับยั้งกลางอากาศ

เทวดา! เทวดามาจากอากาศ มายับยั้งกลางอากาศ “สิ่งที่เขามีความสุขกัน เขาคิดในโลกัน
สิ่งนั้นเขาเป็นคนที่ไม่มีการะ ไม่มีคุณค่าอะไรหรอก มันเป็นเหมือนกับดอกไม้ เป็นเหมือนกับ
เกสรดอกไม้ที่มันปลิวไปตามลมมัน มันจะเกิดผสมกันเมื่อไหร่ มันก็จะเกิด มนุษย์การขับเคลื่อน
ไปของครอบครัวของต่างๆ มันก็เป็นเหมือนอย่างนั้น มันก็ขับเคลื่อนไปอย่างนั้น ท่านต่างหากถือ
พรหมจรรย์ต่างหาก ท่านต่างหากที่จะเป็นคนมีสารคุณ ผู้ที่ไม่ขับเคลื่อนไปตามลมพัด ไม่
ขับเคลื่อนไปตามกระแส ไม่ขับเคลื่อน เกสรนั้นไม่ขับเคลื่อนไป แล้วท่านเดินจงกรมอยู่ ท่าน
ต่างหากเป็นสารคุณ” เทวดาองค์นั้นกับพระนาทิตะเป็นเครือญาติกัน สิ่งที่เป็นอย่างนี้
พระไตรปิฎกบอกว่าเป็นเครือญาติกัน เป็นสิ่งที่เกื้อกูลกันมา ถึงมาเตือนสติกันไว้

เวลาจิตมันขับเคลื่อนไป มันเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม มันมีสภาวะแบบนั้น มัน
สื่อกับมนุษย์ได้ ความเห็นสื่อกับมนุษย์ได้ แต่มนุษย์นี้มีสภาวะจะสื่อกับเขาใหม่ มนุษย์มีสภาวะ
จะสื่อกับวิทยาศาสตร์ สื่อกับสิ่งที่จับต้องได้ แต่มนุษย์ไม่สามารถทำใจให้สงบได้ ไม่สามารถทำ
สภาวะที่จิตมันสงบเข้ามาถึงภายในได้

ถ้าจิตสงบเข้ามาเป็นเอกัคคตารมณ์ สภาวะที่จิตมันปล่อยขั้นเข้ามา มันจะสื่อกับเทวดาได้
มันสื่อกับสิ่งต่างๆ ได้เพราะอะไร เพราะมันไม่มีมิติ มิติของมนุษย์นี้ ๒๔ ชั่วโมง มิติของเทวดา

ของเราเป็น ๑๐๐ ปี เท่ากับเขา ๑ วัน มิติมันต่างกัน มิติของพรหมต่างกัน สิ่งต่างๆ มันต่างกัน มิติต่างกันมันเลยเข้าหากันไม่ได้

แต่เวลาถ้าทำความสงบ มิติของใจ สภาวะที่ว่ามันเป็นสถานะของวิญญูะ สิ่งนี้สงบตัวลง นี้ใจมันเป็นสภาวะแบบนั้น จับเคลื่อนไปอย่างนั้น ถึงว่าสิ่งนี้ไม่เคยตาย สิ่งนี้มีอยู่ แต่มันไม่เคยเห็น นี่สำคัญมาก แล้วกิเลสมันปกคลุม ความคิดฝ่ายดีเป็นมรรค สิ่งที่เป็นมรรค เริ่มต้นจากความคิดของเรา ถ้าเรามีความคิด มีความพอใจ เราจะทำคุณงามความดีของเรา ทำคุณงามความดี โลกเขาไม่เห็นรู้เรื่องอะไรกับเราเลย เราทำไปทำไม นี่กิเลสมันแทรกเข้ามา

เราทำคุณงามความดีเพื่อเรา ไม่ใช่เพื่อโลกหรือคน หน่วยของสังคมทุกคน ทุกๆ หน่วยดีขึ้น สังคมนั้นดีไปเอง ถ้าเราอยู่กับใจของเรา ถ้าใจของเราดีขึ้นมา ดีของเรา ใจของเรา เขามีความทุกข์ เวลาเขาอาบเหงื่อต่างน้ำ เราไปแบกทุกข์กับเขาไหม มันหน้าที่ของเขาไม่ใช่หน้าที่ของเรา เวลาเราอาบเหงื่อต่างน้ำ เราก็หนักของเรา แต่เรามีความสุข เราก็เป็นความสุขของเรา ถ้าเราทำความดีของเรา มันก็คือผลงานของเรา สิ่งของเรา ใจของเรา ถ้าใจของเรา หน่วยของสังคมคือตัวของเรา

เอาขณะตอนนี้สำคัญที่สุดเลย มนุษย์เราเกิดมาต้องการมีอำนาจ ต้องการมีความอยากใหญ่ทั้งหมด ความอยากใหญ่มันก็ต้องแผ่อำนาจออกไป สังคมมีปัญหาเพราะต่างคนต่างจะข่มขี้กัน แต่ถ้ามนุษย์ทุกคนใจเอาขณะตนเองได้ สังคมนั้นไม่ต้องการสิ่งใดเลย จิตดวงนั้นไม่ต้องการข้องแวงกับใคร แต่มันเป็นสภาวะธรรมที่ว่ามันเห็นตัวตนของมัน มันเห็นสถานะของมัน เหมือนหอม หอมเขา รู้ถึงวิธีการรักษาโรคภัยไข้เจ็บ ทุกคนจะไปหาหมอให้หมอรักษานั้น ใจนี้ก็เหมือนกัน ในเมื่อเห็นสภาวะของการจับเคลื่อนไปของใจ เห็นแจจจมา คือเห็นในความคิดเกิดดับ เห็นวิธีการจำกัดความคิด เห็นวิธีการทำให้ใจสงบเข้ามาให้เห็นตัวตนของมัน เห็นปัญญาเข้ามาใคร่ครวญในใจดวงนั้น นี่เหมือนหอม ในเมื่อเขาสามารถทำอย่างนี้ได้ จิตทุกดวงก็ต้องการไปหาหมอไข้ใหม่ คนไข้ทุกคนต้องการไปหาหมอ คนไข้ทุกคนที่มีความทุกข์ยากก็ต้องไปหาผู้ที่มีอำนาจวาสนาที่จะพึ่งพาอาศัยได้

ผู้ที่เอาขณะตนเองได้ ผู้ที่เอาขณะตนเองได้ ผู้ที่เห็นสภาวะของใจที่มันจับเคลื่อนไปนี้รักษาสิ่งนี้ได้ สิ่งที่ไม่ต้องการมีอำนาจ ไม่ต้องการเบียดเบียนใคร เพราะมันเบียดเบียนใครไม่ได้ เพราะความคิดนี้มันเบียดเบียนตัวเองไม่ได้ ความคิดที่เบียดเบียนตัวเองไม่ได้คือมันคิดสิ่งที่เป็นกิเลส ตัณหาความทะยานอยากไม่ได้ เพราะมันเสวยอารมณ์มันกระเพื่อมในหัวใจ มันรู้ตัวมันเอง

ตลอดเวลา จิตที่กระเพื่อมขึ้นมามันจะเห็นเลยว่าสิ่งนี้เป็นขาวหรือดำ ถ้าสิ่งที่เป็นดำ มันเห็นว่าสิ่งนี้เป็นอกุศล มันเป็นไปไม่ได้ที่มันจะเคลื่อนไปอย่างนั้น ความคิดอย่างนี้มันถึงไม่เบียดเบียนตน สิ่งที่ไม่เบียดเบียนตนแล้วมันจะไปเบียดเบียนใครล่ะ มันจะเบียดเบียนใครไม่ได้ แต่ผู้ที่จะพึงอาศัย เขาจะอาศัยสิ่งนี้เข้ามา เพราะมันเป็นสิ่งที่ลึกลับมหัศจรรย์มาก ชรามันถึงลึกลับไป

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมแล้วไม่สามารถจะสอนใครได้เลย ใครจะรู้สิ่งนี้ได้ สิ่งที่เขาู้กัน เขาต้องสัมผัสกัน เขาต้องเอาสิ่งที่เป็นวัตถุมาให้เห็นกันต่อหน้า แต่อันนี้มันเป็นปัจเจก มันเป็นนามธรรมที่ไม่สามารถสร้างขึ้นมาได้ มันเหมือนนิวเคลียร์ สิ่งที่เป็นนิวเคลียร์ เขาต้องอยู่ในที่ปลอดภัยของเขา จิตนี้ก็เหมือนกัน มันอยู่ในร่างกายนี้ มันอยู่ในความรู้สึกอันนี้ แล้วมันไม่สามารถจะออกมาเป็นรูปธรรมที่ใครเห็นได้ มันถึงเป็นปัจเจก แต่มันพิสูจน์ได้ ไม่ใช่สิ่งที่พิสูจน์ไม่ได้

ถ้าพิสูจน์ไม่ได้ ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพยากรณ์ได้ว่าองค์นั้นเป็นพระอรหันต์ องค์นี้เป็นพระอรหันต์ ทำไมพระพุทธเจ้าพยากรณ์ได้ล่ะ สิ่งนี้พิสูจน์ได้จากผู้ที่รู้จริงเห็นจริง ผู้รู้จริงเห็นจริงจะพิสูจน์ได้ จะไม่มีการขัดแย้งกัน ถ้าขัดแย้งกันต้องมีคนหนึ่งผิด ถ้ามีการโต้แย้งกัน ต้องมีคนหนึ่งเห็นข้อมูลนั้นผิดไป แต่ถ้ามีความลงตัวกันพอดีๆ เป็นปัจเจก นี่ถึงเป็นการพิสูจน์ได้ สิ่งที่พิสูจน์ได้คือหัวใจอันนี้ ถ้าพิสูจน์อันนี้ได้ มันเป็นเรื่องที่ประเสริฐ มันถึงเป็นเรื่องที่มีชีวิต มันถึงต้องสงวนรักษานะ เพชรนิลจินดาเราต้องเก็บไว้ในตู้เซฟ ในสิ่งที่ปลอดภัยนะ แต่หัวใจที่เป็นธรรมอย่างนี้ มันควรจะอยู่ในสถานที่ของมัน มันกระทบ มันเห็นความกระทบกระเทือนไป เหมือนกับของสะอาด แล้วไปวางไว้ นี้ของสกปรก เหมือนกับสิ่งนี้ แล้วมันเห็นแล้วมันสลดสังเวชนะ แล้วมันจะหดตัวไปๆ จนกว่ามันจะไม่จับเคลื่อนนะ แล้วเราจะไม่มีโอกาสสิ่งนี้เลย

ถึงว่าสิ่งที่มีชีวิต สิ่งที่มีความเป็นไป สิ่งที่ต้องสงวนรักษาต้องสงวนรักษา การสงวนรักษา เราไปสถานที่ไหน ถ้าทางวิทยาศาสตร์ สรรพสิ่งนี้มีค่าเสมอกันทั้งหมด แต่ถ้าเป็นสภาวะธรรมนะ มันมีความเคารพ ความให้เกียรติ สิ่งให้การให้เกียรติ

ธรรม คือว่าเราเดินขึ้นไปบนสะพาน สะพานหนึ่งที่ว่าไม่สามารถจะหลีกกันได้ เราสามารถหลบให้เขา อันนี้เป็นบุญแล้ว เป็นบุญคือการให้ทาง การให้ทาง การให้โอกาส ให้ต่างๆ นี้มันเป็นบุญจากเริ่มต้น แล้วถ้าสิ่งที่ว่าควรไม่ควร สิ่งนี้มันเป็นสิ่งที่ว่าถ้าใจประเสริฐมันจะเห็น

คุณค่าขึ้นมา แต่ถ้าเป็นทางโลกนะ ไม่มีสิ่งใดต่างกัน อะไรก็เสมอกัน เสมอกันจนไม่มีเหตุมีผล เสมอกันจนไร้หลักการ แต่ภราดรภาพขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ ใจมันเสมอกัน ต่างหากละ มันยิ่งเคารพกัน

เวลาครูบาอาจารย์ที่มีธรรมในหัวใจจะเคารพจะบูชากันมาก จะบูชาเพราะอะไร เพราะสิ่งนี้เป็นสิ่งที่ว่ามันเป็นความละเอียดอ่อน สิ่งที่ทำได้ยากมาก แล้วท่านเป็นคนที่ยื่นมือให้เรา ท่านเป็นคนยกให้เรา ท่านเป็นคนชี้ทางให้เรา ทำไมมันจะไม่ซึ่งในหัวใจละ พ่อแม่เราเลี้ยงเรามา เรายังเคารพพ่อแม่เราเลย พ่อแม่เราเคารพมาก ปู่ย่าตายายเคารพมาก ตระกูลของเราเคารพมาก นี่ก็คือศากยบุตรพุทธชินอรส ทำไมไม่สามารถเคารพองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ ทำไมไม่สามารถเคารพครูบาอาจารย์ที่ส่งต่อสิ่งนี้มาได้ สิ่งนี้จะเป็นสมบัติของโลกไป แล้วมันจะถึงคราวหนึ่ง เพราะคนเรามันจะเสื่อมไป คือใจมันไม่เชื่อแล้วมันคลายออกไป นีศาสนาเสื่อม เสื่อมตรงนี้ แต่สัจจะความจริงอันนี้มีตลอดไป เพราะพระศรีอริยเมตไตรยก็จะมาตรัสรู้อันหน้าต่อไป นี่ก็คือสภาวะธรรม นี่สิ่งมีชีวิตที่ควรจะเคารพ เอวัง